

Будь-яка форма самоосвіти та самовдосконалення є ефективною, якщо вона має результат. Результатом самоосвітньої діяльності викладача є підвищення рівнів професійної та педагогічної майстерності; захист кандидатських та докторських дисертацій, написання та видання навчально-методичної літератури – підручників, посібників, практикумів, методичних рекомендацій та ін.; розробка нових методик проведення занять; підготовка доповідей та виступів; проведення показових лекцій, практичних, семінарських та лабораторних занять; розробка авторських методів викладання навчальних дисциплін; вивчення передового педагогічного досвіду та ін.

Також ми вважаємо, що адаптація *робочих навчальних програм* до гендерної освіти студентів з особливими потребами є одним із елементів самовдосконалення викладачів вищої школи і має сприяти успішному пристосуванню таких юнаків і дівчат до гендерної соціалізації в умовах ВНЗ.

Ідея впровадження гендерних спецкурсів отримала підтримку й на законодавчому рівні.

Таким чином, ми дійшли висновку, що викладачі ВНЗ постійно мають працювати над програмою самовдосконалення в інклюзивному навчальному середовищі для гендерної чуйності та педагогічно взаємодіяти зі студентами з інвалідністю, впроваджуючи при цьому гендерний підхід у викладанні дисциплін.

Список використаних джерел:

1. Фудорова О. М. Інформаційні, технологічні, організаційні ресурси реалізації інклюзивних принципів в сучасному університеті / О. М. Фудорова // Молодь в умовах нової соціальної перспективи: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир, 24–25 березня 2010 р. – Житомир, 2010. – 438 с.

Ротко О.М.

студент,

Науковий керівник: Нечипоренко В.В.

доктор педагогічних наук, доцент,

Комунальний вищий навчальний заклад

«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Підготувати майбутніх лідерів – одне з важливих завдань сучасної загальноосвітньої школи. Нашій державі потрібні здібні, талановиті учні, які складуть нову інтелектуальну еліту нації, стануть лідерами сучасності. Процес розвитку лідерських якостей передбачає з'ясування рівня його ефективності. З огляду на це важливим є розглянути методики діагностики лідерських якостей.

Поняття «лідерські якості» у своїх роботах розглядали такі дослідники, як Д. Алфімов, Р. Кричевський, Л. Конишева, Л. Уманський, А. Лутошкін, Є. Жариков, Є. Крушельницький та інші. Методики дослідження лідерських якостей запропоновані у працях Б. Федоришина, Н. Фетіскіна, В. Козлова, Г. Мануйлова та інших.

З метою діагностики рівнів розвитку лідерських якостей молодших підлітків за критерії нами було взято специфічні якості лідера, запропоновані Л. Уманським та А. Лутошкіним [1, с. 31]: схильність до організаторської роботи, лідерської позиції; комунікабельність; організаторська проникливість; здатність до активного психологічного впливу; потреба брати відповідальність на себе.

У своєму дослідженні ми вирішили детально розглянути перший та другий критерії розвитку лідерських якостей молодших підлітків. Показниками першого критерію, – схильність до організаторської роботи, лідерської позиції, ми визначаємо сформованість організаторських здібностей та прагнення бути лідером. Другому критерію, – комунікабельність, – відповідають наступні показники: готовність до комунікативної діяльності, сформованість комунікативних вмінь, здатність відчувати задоволення від процесу спілкування. Відповідно до визначених показників ми виділили три рівні розвитку лідерських якостей молодших підлітків: високий, середній та низький. Критеріями відбору діагностичного інструментарію для визначення рівня розвитку лідерських якостей були вікові особливості учнів, а також можливість виявити та схарактеризувати показники, запропоновані нами.

Для виявлення рівня сформованості показників схильності до організаторської роботи та лідерської позиції ми пропонуємо тест на виявлення лідерських схильностей (КОС) Б. Федоришина [2, с.160-166] та тест «Самооцінка лідерства» Н. Фетіскіна, В. Козлова, Г. Мануйлова [3, с. 233].

Методика виявлення лідерських схильностей (КОС) Б. Федоришина за формою є тестом-опитувальником, який передбачає відповіді на 40 запитань, 20 з яких характеризують сформованість показників схильності до організаторської роботи. Прикладами таких запитань є наступні: «Чи подобається Вам вигадувати і організовувати зі своїми товаришами ігри та розваги?», «Ви із задоволенням приступаєте до організації всіляких заходів для своїх товаришів?» тощо.

Тест «Самооцінка лідерства» є експрес-тестом, який дозволяє визначити актуальний рівень прояву лідерства у спільній діяльності. Тест передбачає відповідь на десять запитань з вибором запропонованих варіантів відповідей. Такі питання, як «У компанії в загальній справі, ви завжди виступаєте першим, ініціатором?», «Чи вдається вам в розмові, дискусії, переконати, притягнути на свою сторону тих, хто раніше був з вами не згоден?» та «Чи подобається вам учити (повчати, навчати, давати поради) інших?» дають змогу визначити чи характерним є для досліджуваного прагнення до лідерської позиції.

Тест на виявлення лідерських схильностей [2, с. 160-166] дозволяє виявити рівень сформованості показників комунікабельності. Визначені нами критерії, показники та рівні розвитку лідерських якостей молодших підлітків, а також методики їх діагностики узагальнено у таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії та показники розвитку лідерських якостей молодших підлітків

Критерій	Показники	Рівні сформованості			Методики
		високий	середній	низький	
Схильність до організаторської роботи,	– Сформованість організаторських здібностей; – прагнення	– вміння організовувати різноманітні ігри, колективні справи;	– вміння планувати роботу; – прагнення до органі-	– відсутність прагнення до організаторської діяльності; – прагнення	– <i>тест на виявлення лідерських здібностей;</i>

лідерської позиції	бути лідером;	<ul style="list-style-type: none"> – любов до організаторської роботи; – громадська діяльність; – надання допомоги близьким, друзям; – участь в організації громадських заходів; – здатність приймати самостійні рішення в екстремальній ситуації; 	заторської діяльності; <ul style="list-style-type: none"> – вміння планувати власну діяльність; – відсутність контролю виконання діяльності; 	працювати під чийось керівництвом; <ul style="list-style-type: none"> – труднощі у розподілі власного часу; – відсутність пунктуальності; 	– тест «Самооцінка лідерства».
Комунікабельність	<ul style="list-style-type: none"> – готовність до комунікативної діяльності; – сформованість комунікативних вмінь; – здатність відчувати задоволення від процесу спілкування; 	<ul style="list-style-type: none"> – швидка орієнтація у складних ситуаціях; – невимушена поведінка в новому колективі; – ініціативність у спілкуванні; – вміння приймати самостійні рішення; – вміння відстоювати свою думку; – невимушеність у незнайомій компанії; – здатність не губитися в новій ситуації; – вміння швидко знаходити друзів; – прагнення до розширення кола знайомих; – ініціатива у спілкуванні; 	<ul style="list-style-type: none"> – відсутність прагнення встановлювати контакти з людьми; – часткове обмеження кола знайомих; – відсутність прагнення відстоювати свою думку; – нестійкий прояв комунікабельності; 	<ul style="list-style-type: none"> – відсутність бажання спілкуватись та встановлювати контакти; – відчуття скутості у новій компанії; – бажання бути на самоті; – обмеження кола знайомих; – труднощі при встановленні контактів з людьми; – труднощі при виступах перед аудиторією; – погана орієнтація у незнайомих ситуаціях; – відсутність бажання відстоювати свою думку; – вразливість, несприйнятливість критики; – відсутність ініціативи в громадській діяльності; – уникнення прийняття самостійних рішень у багатьох справах; 	Тест на виявлення лідерських здібностей.

Отже, у нашому дослідженні ми виділили такі критерії діагностики лідерських якостей молодших підлітків: комунікабельність; схильність до організаторської роботи, лідерської позиції; організаторська проникливість; здатність до активного психологічного впливу та потреба брати відповідальність на себе. Показниками схильності до організаторської роботи, лідерської позиції визначили сформованість організаторських здібностей та прагнення бути лідером. Показниками комунікабельності визначили готовність до комунікативної діяльності, сформованість комунікативних вмінь, здатність відчувати задоволення від процесу спілкування. Відповідно до визначених показників виділили три рівні розвитку лідерських якостей молодших підлітків: високий, середній та низький.

Для діагностики лідерських якостей молодших підлітків нами запропоновані наступні методики: тест на виявлення лідерських схильностей (КОС) Б. Федоришина та тест «Самооцінка лідерства» Н. Фетіскіна, В. Козлова, Г. Мануйлова.

У подальшому наша робота спрямовується на дослідження лідерських якостей молодших підлітків за такими критеріями як: організаторська проникливість, здатність до активного психологічного впливу, потреба брати відповідальність на себе.

Список використаних джерел:

1. Коньшева Л. Н. Формирование лидерских качеств студентов посредством участия в деятельности органов самоуправления: дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук: 13.00.01 / Коньшева Людмила Николаевна. – Киров, 2009. – 189 с.
2. Пашукова Т. І. Практикум із загальної психології / Т. І. Пашукова, А. І. Допіра, Г. В. Дьяконов. – К.: Знання, 2000. – 203 с.
3. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М.: Издательство Института Психотерапии, 2000. – 339 с.